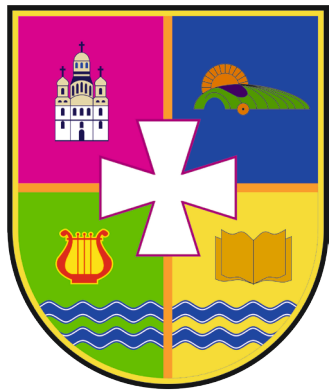

Наша громада — єдина родина

Де згода в сімействі, де мир і тишина,
Щасливі там люди, блаженна сторона.
І.П. Котляревський.

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ГАЗЕТА ПРО ЖИТТЯ НАШОГО КРАЮ

№22(74) 4 ГРУДНЯ 2020 РОКУ

Віктор Кордубан: «Розвиток будь-якої громади залежить від активності та небайдужості кожного жителя»

7 грудня в Україні відзначають День місцевого самоврядування. Це професійне свято тих, хто на постійній основі працює у виконавчих органах влади або обраний депутатом місцевих рад і на громадських засадах долучається до процесу управління територіальними громадами.

Напередодні свята ми зустрілися з депутатом Полтавської обласної ради, головою ради директорів ПП «Білоцерківська агропромислова група» Віктором Володимировичем Кордубаном і попросили поділитися своїм баченням розвитку місцевого самоврядування в цілому в Україні та зокрема на Полтавщині й Білоцерківській ОТГ.

Європейським шляхом

— Розвиток держави неможливий без розвитку регіонів, — говорить Віктор Володимирович. — Від того, наскільки сильною є регіональна влада, як вона вирішує нагальні проблеми та забезпечує надання соціальних послуг населенню, залежать економічна міць, соціальний захист та рівень демократії в цілому в країні.

Розвинені країни світу приділяють величезну роль розвитку місцевого самоврядування. Так, одна з цілей сталого розвитку ООН на 2016-2030 роки (серед яких боротьба з голодом, бідністю і т. д.) полягає в забезпеченні відкритості, безпеки, життєстійкості та екологічної стійкості міст і населених пунктів.

Після Революції Гідності український народ остаточно визначився з європейським вибором нашої країни, а отже, й реалізацією європейського підходу до розвитку регіонів країни.

На сучасному етапі розвитку України розвиток місцевого самоврядування визначено одним із пріоритетних напрямів державної політики. Проведено реформу місцевого самоврядування (так звану децентралізацію), укрупнено райони та об'єднані територіальні громади.

— Чи справді реформа розширила повноваження місцевих органів влади?

— Повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад і раніше були досить широкими. Проблема в тому, що вони не були фінансово підкріплені. На жаль, зараз теж місцева влада не завжди може

ефективно господарювати, реалізовувати актуальні проекти через брак коштів. І навіть те, що заробляє громада у вигляді податків, мусить частково перераховувати в державний бюджет. Узяти хоча б нашу Білоцерківську ОТГ. Наступного року вилучення до держбюджету заплановане в розмірі 6 млн грн. Тобто щомісяця громада має віддавати півмільйона гривень!

Змінити споживацьку психологію на соціально відповідальну

— Однак і виконавчий комітет, і депутатський корпус — це представники народу, які мають виконувати його волю, — продовжує В. В. Кордубан. — А доносити до них цю волю (тобто ініціювати програми, заходи, нові напрями діяльності) мають безпосередньо жителі певної території.

Я глибоко переконаний, що розвиток будь-якої громади залежить від активності та небайдужості кожного жителя. Тільки гуртом, спільними зусиллями можна досягти позитивних змін.

— Значна частина українців вважає, що хтось сторонній має прийти та навести лад у їхньому житті: в будинку, на вулиці, в місті чи селі...

— Саме тому Україні так важко й даються реформи. 100 років наш народ змушували «невисовуватися», знищували всіх

активних та свідомих людей, патріотів. Тепер же мусимо дійти до розуму кожного й переконати, що треба самим проявляти ініціативу, змінювати навколишній світ.

Дуже добре, коли люди ходять на вибори та обирають до органів влади найдостойніших представників. Але в демократичному суспільстві громадянська активність не зводиться лише до участі у чергових виборах (після яких від них практично нічого не залежить), громадяни мають можливість безпосередньо впливати на процес прийняття рішень владою і використовувати ці можливості.

Подивіться, як живе Європа: там діють різноманітні громадські об'єднання, співтовариства — на рівні окремої вулиці, церкви, школи, де навчаються діти, загалом населеного пункту. Люди об'єднуються навколо спільних проблем чи інтересів і гуртом реалізують багато різноманітних ініціатив.

І нам до цього треба йти, майбутнє будь-якого демократичного суспільства — в залученні широких мас до публічного висловлювання своєї позиції, участі в акціях, контролю за органами влади. Переконавання «Від мене нічого не залежить» хибне! Коли кожен (чи, принаймні, більшість) відчує соціальну відповідальність за те, що відбувається в громаді, коли навчиться доносити до інших свою думку, іні-

ціювати зміни, брати участь у спільних заходах (наприклад, прибиранні своєї вулиці, благоустрої території тощо), наше життя докорінно зміниться.

Злагоджено й конструктивно

— 27 листопада відбулася перша сесія Полтавської обласної ради восьмого скликання. Які Ваші враження від неї?

— У Полтавській обласній раді, як і раніше, 84 депутати. Оскільки вибори відбувалися на змішаній основі, частина депутатів зайшла до обласної ради за виборчими списками. Депутатами стали ті, хто був на перших

підтримали тисячі їхніх земляків, а є й такі, за яких проголосували лише кілька десятків виборців. Це, так би мовити, побічні дії нового виборчого законодавства. Певно, згодом його вдосконалять.

Мені дуже імпонує, що в новообраному депутатському корпусі Полтавської обласної ради є багато шанованих на Полтавщині людей: аграріїв, виробників, депутатів попереднього скликання. Вони мають активну життєву позицію, досвід і бажання працювати на благо полтавців. Серед них чимало моїх друзів. Певен, що нам вдасться злагоджено та конструктивно

Шановні депутати сільради, члени виконкому, працівники виконавчого комітету!

Прийміть сердечні вітання з нагоди нашого спільного свята — Дня місцевого самоврядування!

Цей день стоїть поряд із датами, пов'язаними зі здобуттям Україною незалежності, розбудовою своєї державності та демократії. Адже органи місцевого самоврядування є основою громадянського суспільства. Це свято людей активної життєвої позиції, лідерів територіальних громад, організаторів втілення в життя їх волі.

Реалії сьогодення вимагають від нас побудувати Українську державу європейського зразка. Країна разом із економічними реформами потребує й подальшого розвитку органів місцевого самоврядування. За такими змінами — майбутнє держави. Тому й надалі залишаються актуальними питання вдосконалення та розширення повноважень самоврядних органів.

Дякую всім працівникам органів місцевого самоврядування за сумлінну й самовіддану працю, високий професіоналізм, компетентність, любов до рідного краю.

Бажаю всім, хто відстоює запиту та інтереси людей, міцного здоров'я, великого щастя, достатку та злагоди. Хай цей святковий день додасть вам наполегливості, натхнення, нових здобутків у роботі.

**Білоцерківський сільський голова
ІВАН ЛЕЩЕНКО.**

(прохідних) місцях у списку. Втім, ті кандидати, які були в кінці списку, але набрали 25% голосів виборців по округу, «посунули» своїх привілейованих колег і теж стали депутатами. От і виходить, що в обласній раді є люди, яких

працювати, а коли все ж виникатимуть якісь розбіжності з тих чи інших питань, знаходити компроміси.

— Дякую за розмову.

Розмовляла
Зінаїда МАТЯШОВА.

«Завдання депутата – допомагати людям»

Напередодні Дня місцевого самоврядування ми звернулися до окремих депутатів Білоцерківської сільської ради та попросили коротко розповісти про себе, свої плани на майбутнє й відповісти на єдине запитання: «Що для вас означає місцеве самоврядування?»

І першою нашою респонденткою стала найдосвідченіша депутатка, секретар сільської ради багатьох скликань

Тетяна Андріївна Дубина:

— Для мене місцеве самоврядування — це все моє життя.

Мені було 24 роки, коли односельці вперше обрали мене депутатом Білоцерківської сільської ради, а депутати — секретарем. Було це 15 липня 1987 року, й ось уже понад 33 роки я працюю на цій посаді.

До цього я не мала досвіду роботи в органах місцевого самоврядування, тож довелося все опановувати з нуля. Я не знала, як робити актові записи, проводити сходки громадян... Навіть знайти документи за попередні періоди було вкрай важко. Пригадую, тодішній голова сільради Павло Олександрович Рибальченко просить принести йому вхідний лист, що надійшов місяць чи два тому, а я не знаю, в якій папці його шукати. Вдячна йому за терпіння, людяність, підтримку.

Певною мірою допомагало й те, що раніше я працювала бухгалтером у колгоспі «Жовтень», отже, була надзвичайно ретельною в роботі з документами. Та все одно попервах було дуже важко. Знадобилося десь півроку, поки увійшла в курс справ.

Загалом той період життя був для мене надзвичайно важким: я заочно навчалася в Полтавському сільськогосподарському інституті, донедавна було два роки, вона часто хворіла, та й дитсадок в Білоцерківці тоді ще не було, ми возили дитину в Красногорівку.

Принагідно зазначу, що тоді до складу Білоцерківської сільської ради входило ще й с. Бірки: Бірківська сільська рада була утворена 1988 року.

Однак і зараз бути секретарем сільської ради нелегко, передусім через величезні обсяги роботи, причому вкрай різноманітної. По-перше, я мушу готувати засідання сільської ради, вести протоколи та іншу документацію. По-друге, на мене як секретаря покладено обов'язок вчиняти нотаріальні дії. Наприклад, засвідчую заповіти, зокрема й на дому. Зараз у нас створено загальний відділ, його працівники приймають заяви від громадян на прийняття, відмову від спадщини тощо, але ж контроль за цими діями все одно здійснює секретар сільської ради. По-третє, особисто веду записи актів громадянського стану (реєструю шлюби, смерті, народження) й щомісяця подаю відповідні звіти. І, звичайно ж, веду прийом громадян, допомагаю їм у вирішенні життєвих питань.

Попри те, що маю чималий досвід роботи, нерідко стикаюся з питаннями, які не знаю, як вирішити. Нещодавно натрапила на такі цифри: питання, що належать до компетенції місцевого самоврядування, в Україні регулюють близько 700 законів та понад 3 тис. нормативно-правових актів. Зрозуміло, що вивчити їх та запам'ятати ніхто не в змозі. До того ж, деякі з них містять норми, що суперечать одна одній і породжують правові колізії.

Правда, тепер я знаю, до кого звертатися за консультацією. Отож телефоную в районні, обласні структури тощо. Головне

— дати відповідь людині, яка звернулася в сільську раду, допомогти їй, не залишити наодинці з проблемою. Саме в цьому і вбачаю своє основне завдання.

Олександр Миколайович Пипко:

— Я вже й не пам'ятаю, скільки разів був депутатом Балакліївської сільської ради: чотири чи п'ять. Чотири точно! Двічі обирався депутатом Великобагачанської районної ради.

До мене як до заступника директора ТОВ «Білагро» постійно звертаються односельці з різноманітними проблемами. І саме це й спонукало мене балотуватися в депутати сільської ради: мушу бути в курсі всіх справ. Зрештою, якби когось іншого обрали депутатом, він навряд чи мав би такі можливості розв'язувати нагальні проблеми та допомагати людям.

Найбільше переймаюся благоустроєм Балаклії, особливо станом доріг. Я добре пам'ятаю, як у селі не було сучасної асфальтової дороги: її побудували лише в середині 80-х років. Була кам'янка від Красногорівки до Балакліївської школи, й усе. І ми щодня, йдучи до школи, місили багнюку.

Намагаюся підтримувати дорогу в належному стані, підсипаю її за потреби. Неодноразово порушував питання фінансування ремонту на сесіях Великобагачанської райради. Район лише одного разу виділив кошти на ремонт. Торік дорогу відремонтували завдяки зусиллям І. В. Лещенка. Було б простіше, якби дорогу передали на баланс Білоцерківської ОТГ.

Одне слово, місцеве самоврядування — це передусім небайдужі люди, які піклуються про територію, на якій живуть.

Наталія Іванівна Самойлік:

— До органів місцевого самоврядування обираюся не вперше: позаминулого скликання була депутатом Корнієнківської сільської ради. Після створення Рокитянської ОТГ вже не була депутатом.

Саме ця остання каденція показала, що Рокитянська сільська рада надає допомогу лише тим, хто нічого не робить і відстає. А

тим, хто працює, казали: «Ви й так справляєтеся!» Наше село Корнієнки не бачило ні моральної підтримки, ні фінансової допомоги від сільради. За таких умов активні та небайдужі люди не відчують ніякого стимулу, щоб щось робити. Не знаю, що було б, якби така політика продовжувалася й далі. Все б розвалилося!

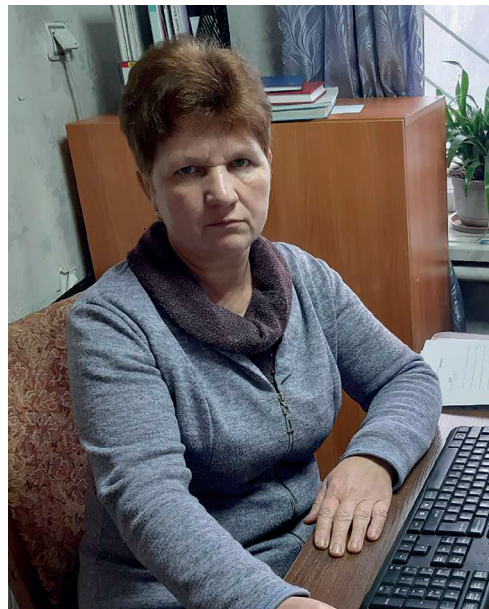
Напередодні останніх виборів односельці стали просити мене, щоб балотувалася в депутати сільської ради (тепер уже Білоцерківської). Я погодилася, щоб відстоювати інтереси людей та території, на якій ми живемо. Саме в цьому і бачу основне завдання місцевого самоврядування і своє як депутата.

Чи не найбільшою проблемою у нашому селі — відсутність перспектив для молоді. Місць для проведення дозвілля теж немає. Школярам, підліткам, молодим людям нікуди піти, щоб відпочити і з користю провести вільний час. Роботи теж немає, тож активні працездатні люди виїжджають із Корнієнок. Близько 50% хат стоять пустками. Падає народжуваність. У дитсадку, де я працюю завідувачкою, зараз 8 вихованців і 5 працівників. Проте я добре пам'ятаю часи, коли в дитсадку було понад 20 дітей і не вистачало місць. У початковій школі 2 класи, а було 4.

Я вірю в краще, зокрема у відродження рідного села. Сподіваюся, що депутатському корпусу Білоцерківської сільської ради вдасться це зробити.

Валентина Федорівна Валенко:

— В органах місцевого самоврядування я працюю з 1987 року. Правда, попервах була оформлена як техпрацівниця (бо не було іншої вакансії), але насправді вела військовий облік, займалася документообігом, видавала довідки. А 2007 року мене обрали депутатом сільської ради й секретарем. Після того щоразу переобирали, тож я 13 років працюю на цій посаді.

Навіть не уявляю себе на іншому місці. Я дуже люблю свою роботу, люблю людей, постійне спілкування з ними. Я зроду нікого не образила. Завжди прагну, щоб кожна людина, яка звернулася в сільраду, змогла вирішити всі свої питання та піти задоволеною.

На мою думку, місцеве самоврядування — це насамперед найближча до людей ланка влади, й саме тому органи місцевого самоврядування мають враховувати інтереси людей, бути для них корисними, якщо хочете, служити їм.

Людмила Миколаївна Даценко:

— У мене вже є певний депутатський досвід: я була депутатом Подільської, а з 2015 року — Білоцерківської сільських рад. Оце вже вдруге мене обрали до Білоцерківської сільської ради.

Я працюю у ТОВ «Білагро» на відділку «Поділ-Огірівка-Байрак», тож і по роботі, і як депутат постійно контактую з людьми. Своє завдання бачу в допомозі мешканцям громади в розв'язанні їхніх проблем. Що не можу сама зробити — маю донести до керівництва: Доброскок Надії Іванівни, Лещенка Івана Васильовича. В термінових випадках люди телефонують мені, а я телефоную Іванові Васильовичу. При потребі звертаюся до Юрія Володимировича і Віктора Володимировича Кордубанів, вони ніколи не відмовляють.

Усі питання, які порушують люди, усі їхні

проблеми — великі й малі — ми при необхідності виносимо на обговорення й вирішуємо на засіданнях депутатських комісій. Іноді доводиться розв'язувати проблеми терміново, прямо на місці. Нещодавно, приміром, в Огірівці виникла проблема з фельдшером. У зв'язку зі скрутною ситуацією із захворюванням на коронавірус огирівський фельдшерку забрали в Білоцерківку. А жителі Огірівки (в основному літні люди) відчували себе покинутими напризволяще. І забили на сполох: мовляв, ми що, не люди?!

Можна було б звернутися до Івана Васильовича. Але навіщо йому зайвий клопіт? Я вирішила владнати ситуацію на місці. Звернулася безпосередньо до Світлани Григорівни Деркач, ми поговорили і дійшли згоди: фельдшер в Огірівці потрібний. Хоча б на день-два. Люди повинні мати можливість звернутися в медпункт хоча б за елементарним: поміряти тиск, купити корвалол, цитрамон, зеленку чи йод. Старечі хвороби ж ніхто не відмінює! І ми домовилися з нею, що раз у тиждень, у базарний день, коли люди їдуть скуплятися, працюватиме медпункт. Тоді люди заразом і на базарі побувають, і фельдшера відвідають. С. Г. Деркач погодилася, і питання було вирішено.

Ось така допомога людям і є змістом моєї роботи. Подібних прикладів можна навести багато. В нашій роботі вистачає всього — і гарного, й не дуже. Люди різні трапляються: хтось лається з нами, а хтось щиро дякує. Та ми не ображаємося: люди нас обрали, тож мусимо працювати задля їхнього благополуччя.

Олександр Петрович Цикало:

— Я теж не новачок в органах місцевого самоврядування. Раніше односельці обирали мене депутатом Корнієнківської сільської ради, я був членом виконкому. А минулого скликання делегували до Великобагачанської районної ради.

Я працюю першим заступником керівника ПАФ «Агроінвест», тож люди повсякчас звертаються до мене з різними життєвими проблемами. Завжди намагаюся їм допомогти, однак далеко не всі проблеми можна вирішити на рівні агрофірми, нехай і успішної. Саме тому й балотувався до Білоцерківської сільської ради — щоб відстоювати інтереси односельців, розбудовувати, розвивати своє рідне село. Мені не байдуже, яким воно буде завтра, післязавтра, що ми залишимо дітям.

Оголосили переможців

Стали відомі переможці обласного конкурсу проектів Шкільного громадського бюджету участі. Як ми й прогнозували в попередньому номері, серед проектів-переможців є чотири з нашої громади.

50% фінансування з обласного бюджету отримають Балакліївський НВК (на створення спортивного майданчика), Красногорівська ЗОШ І—ІІІ ступенів (на створення сучасного кабінету матеріатики), Білоцерківська ЗОШ І—ІІІ ступенів (мобільний кіно-театр) та Попівський заклад загальної освіти І—ІІ ступенів (покращення матеріального забезпечення). Решту 50% вартості проектів профінансує сільська рада.

Крім того, оголосили й переможців конкурсу проектів територіальних громад Полтавської області 2020 року. Їх 32, й один — із нашої громади: «Будівництво твердопаливної котельні для Балакліївського НВК «Загальноосвітня школа І—ІІ ступенів—ДНЗ».

«Співфінансування проектів здійснюється навпіл: половина коштів з обласного бюджету, половина — з місцевого. Термін реалізації — ІІІ-ІV квартал 2021 року», — розповіла Ірина Березова, очільниця інвествідділу Полтавської обласної ради.

Загальна вартість нашого проекту — 1 млн 200 тис. грн, отже, 600 тис. профінансує обласна рада, стільки ж — сільська.

Сходка у Колосівці

Чинне законодавство зобов'язує органи місцевої влади розробляти та ухвалювати Генеральні плани забудови населених пунктів. Це основний вид містобудівної документації на місцевому рівні, на основі якої розробляється план земельно-господарського устрою.

Без Генплану законодавство не дозволяє побудувати магазин, пекарню, перукарню, житловий будинок тощо. Однак розроблення документації потребує чималих коштів: кілька мільйонів для кожного населеного пункту. У Білоцерківській сільській раді вирішили поступово розробляти та ухвалювати Генплани. Нещодавно взялися за Колосівку.

18 листопада в селі провели сходку. Про неї повідомили заздалегідь, тож усі бажані (а це кілька десятків жителів села) зібралися на території молочно-товарного комплексу. Перед присутніми виступили Білоцерківський сільський голова І. В. Лещенко, його заступниця Л. П. Луць, а також представник виконувача робіт по генплану с. Колосівка — фізичної особи-підприємця Глєскача Марії Андріївни.

Учасники сходки мали змогу розповісти про своє бачення майбутньої забудови села. Обговорення триває. У сільраді обіцяють врахувати всі пропозиції жителів Колосівки.

Вивчали досвід

Нещодавно в нашій громаді побували представники Нехворощанської ОТГ.

Вони вивчали позитивний досвід з надання якісних медичних та адміністративних послуг, формування мережі закладів культури та освіти.

Поїздку організувала команда Полтавського регіонального офісу Програми ULEAD з Європою. Як зазначає керівниця офісу Ірина Балибіна, обирали ідентичні за територією, кількістю населення та фінансовими ресурсами громади. Білоцерківську ОТГ вона характеризує як таку, яка за роки існування продемонструвала відчутний соціально-економічний розвиток, залучила до своїх бюджетів додаткові кошти шляхом ефективної проектної діяльності, розбудувала інфраструктуру, помітно підвищила професійний рівень фахівців. При цьому наша громада постійно брала участь у проектах Програми ULEAD: навчальних заходах, візитах, конкурсах на співфінансування.

Під час візиту гості з Нехворощанської ОТГ оглянули об'єкти інфраструктури. Зокрема приміщення нещодавно відремонтованої сучасно обладшованої бібліотеки, будинку культури та облаштований за підтримки Програми U-LEAD новенький ЦНАП.

«Кольоровий» тиждень толерантності в Білоцерківській школі

16 листопада у світі відзначили Міжнародний день толерантності. До цієї дати практичний психолог Білоцерківської ЗОШ І—ІІІ ступенів Олена Олександрівна Трикур із 16 по 20 листопада організувала та провела «кольоровий» тиждень толерантності. Він проходив під гаслом «Толерантність — шлях до миру та співпраці».

План проведення тематичного тижня був насиченим і різноманітним. Упродовж тижня всі учні школи брали активну участь у заходах. Щодня оприлюднювався план дій на наступний день, оголошувалися правила, яких необхідно дотримуватися, адже кожен день був тематичним та не схожим на інші.

У понеділок було проведено анкетування на тему «Що таке толерантність», акцію «Створи квітку толерантності». Символом понеділка став зелений колір, який у психології означає ніжність, оздоровлення, безконфліктність.

Вівторок — День усмішки й гарного настрою — розпочинався з дому кожного учня й учителя, адже необхідно було підібрати в одязі чи аксесуарах жовтий колір, який, до речі, в психології означає позитив, оптимізм. На перервах учні початкової школи брали активну участь у акції «Знайди усмішку»: необхідно було зібрати якомога більше смай-

лів однієї тематики. Кожної перерви всі охочі могли потішити себе приємним «повідомленням» у рамках акції «Візьми з собою частинку гарного настрою» або ж стати учасниками фотоконкурсу «Подаруй світу усмішку».

Середа — День відкритості й тактовності. Колір дня — білий, що означає шляхетність, чесність, відкритість. На великій перерві проведено акцію «Долоньки», мета якої — викликати в учнів почуття вдячності та співчуття. Родзинкою цього дня була «хвилинка позитиву» для учнів початкової школи — «Комплімент кожному»: за обідом на столах діти знайшли побажання-компліменти. З учнями 3 класу проведено годину спілкування на тему «Що таке дружба».

Четвер минув під назвою «День взаєморозуміння та порозуміння». Кольором дня було обрано синій, що символізує оптимізм і спокій, пригнічує агресивність і руйнівні емоції. На перервах учні мали можливість

Білоцерківським школярам надовго запам'ятаються «різнокольорові» виховні акції.

пройти тестування на тему «Який ти друг», а також створили «Дерево толерантності» — символ життя, мудрості, духовної культури людства. З учнями 8 класу проведено тренінг «Назустріч толерантності».

П'ятниця — День ввічливості, колір дня — червоний, що діє як допінг, збуджує психіку людини, пробуджує в неї бажання діяти й просто піднімає настрій. Темою дня

було голосування учнів 5-11 класів, у ході якого обирали «Найтолерантнішого працівника педагогічного колективу». Ось так весело, цікаво та змістовно промайнув тиждень толерантності у Білоцерківській школі.

Олена ТРИКУР,
практичний психолог
Білоцерківської ЗОШ
І-ІІІ ступенів.

У всіх школах вшанували рідну мову

Ми — українці, живемо у вільній та незалежній країні й розмовляємо рідною мовою. І з особливою гордістю робимо це з нагоди визначних державних свят.

Одне з таких — День української писемності та мови. Його відзначають в Україні 9 листопада, в день народження Нестора-літописця.

Починаючи з 2000 року, цього дня відбувається Всеукраїнський радіодиктант, участь у якому беруть тисячі українців по всьому світу.

Писали радіодиктант і старшокласники нашої громади. Цього року це був текст під назвою «Виклики книжкової ери», який підготував письменник Іван Малкович.

Загалом заходи з нагоди свята

рідної мови відбулися в усіх бібліотеках та школах. У Подільській ЗОШ І-ІІ ступенів відбулися виховний захід «Моя мова калинова» (3 клас, учитель Шостак Н. І.), інтерактивний урок з української мови та літературного читання «У майстерні Нестора-літописця» (4 клас, учитель Трипутень Т. М.). Учні 5—7 класів узяли участь в інтерактивній вікторині, а восьмикласники під керівництвом учителя Каленіченко Н. В. долучилися до написання радіодиктанту національної єдності.

Так відзначали День української писемності та мови в Подільській школі.

Перегорнули сторінки історії

Ще одне державне свято, яке обов'язково відзначають у всіх школах — День Гідності та Свободи, що припадає на 21 листопада.

Цього дня 2004 року відбувся другий тур президентських виборів, у якому переміг Віктор Ющенко. Вже о другій годині ночі ЦВК оголосила попередні результати виборів, заявивши, що понад 50% голосів набирає Віктор Янукович. Обурені фальсифікацією волевиявлення народу, тисячі українців вийшли на мітинги

протесту в Києві та інших містах України. Так почалася Помаранчева революція, що зрештою увінчалася перемогою демократичних сил.

А 21 листопада 2013 року обурення владою знову вивело тисячі українців на вулиці. Люди протестували проти відмови уряду Азарова—Януковича від європейського

курсу України.

Можливо, за кілька днів люди розійшлися б, якби... Якби влада не застосувала силу. 23 листопада зранку на Майдані Незалежності відбулися перші сутички з міліцією та комунальниками: правоохоронці намагалися відтіснити мітингарів, щоб установити «йолку». А 30 листопада беркутівці жорстоко побили молодь. У відповідь повста-

Красногорівські школярі удосконалюють майстерність із пішохідного туризму

У Красногорівській ЗОШ І-ІІІ ст. приділяють велику увагу розвитку спорту й досягають вагомих результатів у цьому напрямку.

Широкого поширення набули змагання з техніки пішохідного туризму. А для цього потрібне відповідне спорядження та постійні тренування.

У холодну пору такі тренування проводять у спортивній залі. Тут можна навчатися азам спортивної майстерності, удосконалювати технічні прийоми й тактичні навички, вести систематичну підготовку до змагань.

Для таких тренувань є всі умови: за кошти громади закуплено туристичне спорядження (мотузки, карабіни, каремати), а за підтримки ТОВ «Білагро» виготовлено круки з металевих штирів та закріплено їх на стінах спортзали. Є умови для навісної переправи.

Тренування організовує керівник гуртка Володимир Пилипович Бірук. 19 листопада до школи був запрошений методист Полтавського обласного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді А. В. Криворучко. Він провів тренування з учнями школи, навчав прийомам техніки пішохідного туризму, дотримання правил безпеки. Учні із задоволенням тренувалися із досвідченими наставниками.

Валентина ДАЦЕВА,
заступник директора Красногорівської ЗОШ.

Красногорівські школярі із задоволенням займаються пішохідним туризмом.

Запорожець у дозорі.
Картина С. І. Васильківського.

Українська хата.
Картина І. Ю. Рєпіна. 1880 рік.

Типова садиба українських
селян кінця XIX ст.

Сільська вулиця.
Картина С. І. Васильківського. 1880—1890 роки.

На Полтавщині. Листівка з фото
невідомого автора, 1890-ті.

Історія села Рокита від

Дослідник історії нашого краю Ю. В. Осовський оприлюднює одразу дві версії походження назви села Рокита.

За першою версією, у середині XVIII ст. повз село проїжджала цариця Катерина II. Вона побачила величезну кількість верб, що росли в цій місцині, й вигукнула: «Ракита!» А люди назвали своє поселення Рокитою.

Інша легенда розповідає, що в цьому селі жила багата сім'я, яка мала красуню доньку. Одного разу дівчина поспішала на побачення до свого коханого, та перечепилася через гілку верби (рокити). І, впавши, вбилася. Батько дівчини наказав вирубати всі верби, що росли в селі. Але наступної весни гілки відростили, утворивши красиві кучеряві кущі.

Кілька років поспіль їх знищували, а вони за рік зухвало виростили красунями, ніби вродлива дівчина. І тоді знесиленний і згорьований батько сказав: «Годі! Нехай ці верби ростуть як пам'ять про мою доньку. А село назвемо Рокита».

Так це чи ні, сказати важко. Проте достеменно відомо, що виникло село в середині — другій половині XVIII століття як група окремих поселень — Рокитянських хуторів. Вони були розташовані в мальовничих долинах річок і, вочевидь, потопали в зелені верб та лоз.

Архівні документи свідчать, що ці хутори були малочисельними за населенням. Хутір Велика Рокита мав 84 господарства, з них 82 козацьких господарства привілейованих. Усі господарства загалом мали 708 десятин землі (1 десятина дорівнювала приблизно 1,1 га), на хуторі мешкало 552 жителів, серед яких було 3 шевці, 1 тесляр, 1 ткач і 1 чоботар. Хутір Полтавці мав 19 господарств, із них 12 господарств козацьких, 3 господарства привілейованих, решта — міщани. Земельних угідь було 124 десятини. Хутір Лайли (Настюченки) складався з 17 господарств, із них 16 господарств козацьких та одне привілейоване. Всього земельних угідь — 180 десятин.

Історія цих хуторів пов'язана з історією містечка Остап'є, яке вперше згадується у документах XVII ст. У 1763 році існувала Остапівська сотня, до складу якої входили хутори Велика Рокита, Полтавці, Лайли та дрібніші хутори.

Як відомо, першими переселенцями на землях Рокити були жителі з Остап'я та навколишніх місцевостей. Особливо багато було втікачів із Правобережної України, яка в той час перебувала під гнітом польської шляхти.

Крім родових зв'язків між жителями села Остап'є, які є й до цього часу, єднали людей і належність до однієї парафії — Остапівської, що відігравала значну роль у духовному житті тодішніх селян.

Наприкінці XVIII ст. Остап'є було перетворено у волосний центр Хорольського повіту, до складу якого увійшли Велика Рокита, Полтавці й Лайли.

У першій половині XIX ст. відбулося значне майнове розшарування населення. Частина селян-козаків втратили землю і, щоб

не загинути з голоду, займалися ремеслами: були ткачами, теслями, шевцями тощо.

Земельні наділи були мізерними: 15 господарств мали лише садиби; 14 господарств володіли до 2 десятин землі; 21 господарство — до 3 десятин; 33 господарства — від 5 до 9 десятин. Значно менше було таких, що мали багато землі: лише 15 господарств мало більше 20 десятин і лише 3 господарства — по 50 і більше десятин.

Значна частина жителів Рокити у середині XIX ст. наймалася на сезонну роботу до поміщиків і заможних селян, а взимку займалися ремеслом. Найкращі землі, ставки і луки були в руках дворянина В. Раковича та відставного царського полковника Захарія Гречки (300 десятин), багатіїв Антона Музиченка і Михайла Настиченка. Навколишні землі належали графіні М. В. Капніст та поміщикам Базилевським.

Саме проти цих Базилевських виступали селяни Турбаїв Глобинського району в період з 1789 по 1793 роки. Намагаючись звільнитися від кріпацької залежності, вони напали на панський будинок, вибили в ньому вікна й виламали двері, стали розбирати майно, а самих поміщиків — Івана, Степана та Марію Базилевських — забили до смерті. Після цього в народі навіть пісня з'явилася:

*Од Турбаїв до Вергунів покопані шанці —
Як побили Базилевців у п'ятницю вранці.
Ой на горі вогонь горить, а в долині димно,
Як побили Базилевців, усім панам дивно.*

Те повстання було жорстоко придушене урядовими військами. Найактивніших учасників побили батогами, вирвали ніздрі, зробили на щоках і лобі тавро «злочинці» і відправили на довічні каторжні роботи до Тобольська, інших покарали батогами. 15 селян після знущань померли.

Проте Базилевські були й відомими меценатами. Їхнім коштом на Полтавщині було збудовано чимало церков, зокрема Троїцька церква в містечку Остап'є, церква Різдва в с. Вергуни донедавна Хорольського району, Покровська церква в с. Кринки донедавна Глобинського району, Предтече-Усичненська церква в Радивонівці.

У той час багато селян у Рокиті були неписьменними. Та й звідки вони могли навчитися грамоти, коли на хуторах Рокити не було навіть початкової школи! Здобути освіту можна було в школі містечка Остап'є та в Хорольській гімназії. Жінки зовсім не навчалися грамоти. Тим дівчатам, які прагнули навчатися, була одна відповідь: гребінь, прядка, кочерга — уся грамота твоя.

За переписом 1859 року в Рокитянських хуторах налічувалося 75 дворів і 723 жителі. У найбільшому з хуторів (Великій Рокиті) у 1860 році за кошти підпоручика Ф. Ф. Кодинця була побудована Дмитрівська церква з дзвіницею, при якій діяли бібліотека та церковнопарафіальна школа.

На карті 1869 року хутори були позначені як Старорокитянські.

У 60-х роках XIX ст. селян Рокити, які за походженням були переважно козаками, цар-

Козача левада.
Картина С. І. Васильківського.

ДАВНИНИ ДО СЬОГОДЕННЯ

ський уряд перетворив у державних. Вони були обкладені важкими грошовими податками, натуральними повинностями. Через це селяни розорялися, зросло число бездомних, які втрачали своє майно і перетворювалися у наймитів.

У цей час царський уряд щедро роздавав казенні землі на півдні України генералам і великим чиновникам. Земля перейшла до рук князів Воронцова і Кочубея, барона Штігліца та ін. Всі вони потребували працьовитих селянських рук.

Малоземельні й розорені селяни Рокити та навколишніх хуторів масово наймалися на роботу в Таврію та на Катеринославщину. Ніхто не знав, що чекає їх на чужині: там можна було непогано заробити, хоча господарі могли, як і в наш час, «кинути» працівника.

Вже ранньою весною бідняки, напівбосі, з порожніми мішками за плечима, групами брели в дощ і негоду на південь України. Поверталися додому пізньої осені. Хоча траплялося, що й зовсім не поверталися: гинули у наймах від хвороб і недоїдання та на довгих тяжких дорогах.

Після реформи 1861 року на селі розвивається капіталізм і відбувається соціальне розшарування: зростає кількість заможних селян, які своєю працею, розумом та певною мірою завдяки удачі зуміли примножити статки. Одночасно зростала кількість батраків – тих, хто за збігом різних обставин розорився.

Останні й далі працювали в поміщицьких маєтках або наймалися батраками до заможних односельців. Дехто виїжджав у промислові міста й перетворювався на пролетаріат.

Заможних селян називали куркулями. У радянські часи цей термін набув негативного, зневажливого змісту. Справді, заможні селяни подекуди використовувати найману працю, здебільшого були противниками колективізації. Але з огляду на нинішній соціально-економічний стан нічого поганого в цьому немає. За даними радянської статистики, по завершенню Громадянської війни лише 3% селян були зараховані до куркулів, 55-60 відсотки становили середняки, 35-40 відсотки були бідняками.

Попри розвиток капіталістичних відносин, у селі продовжувало існувати натуральне господарство. Щоб виготовити одяг – сріяк, кожух, свитку, запаску, – потрібно було тримати в господарстві овець, а для виготовлення спіднього одягу вирощували коноплі, льон. Отже, більше одягу було знову ж у тих, хто мав більше землі. Взуття носили лише на великі свята і взимку, решту часу дорослі й діти ходили босі.

Відомо, що в цей час на хуторі Рокити виникає перша крамничка, власником якої був Шполянський. Він торгував товарами, які привозив із міста: дьоготь, сукно, риба, дерев'яний і глиняний посуд. На міждоріжжі стояв шинок, його ще називали «монопольська», де селяни пропивали з горя останні копійки.

У 1885 році колишнє власницьке село мало 39 дворів, 288 жителів, волосне управління, православну церкву, 2 постоялі двори, лавку, 2 вітряні млини. Рокита стала волосним центром.

У 1900 році з'явилася Успенська церква. За переписом 1900 року у селі Рокита Рокитянської волості Хорольського повіту було 64 двори, 375 жителів, земська школа, відбувалося 3 ярмарки на рік. У 1910 році в селі працювали 2 парові млини.

Не оминула Рокиту Перша світова війна, учасниками якої стали рокитяни Т. П. Козленко, Т. Г. Сокіл, Г. М. Штанько.

У січні 1918 року в селі розпочалася радянська окупація. Проте уже в березні влада змінилася: німецькі війська звільнили село від більшовиків. Та навесні 1919 року більшовики знову й остаточно установили радянську владу. В селі виник Рокитянський осередок Комітету незаможних селян (КНС), який наділяв селян землею та боровся з куркулями. Першим головою виконкому в Рокиті став Антін Іванович Сидоренко.

За переписом 1926 року у селі Мала Рокита Рокитянської сільської ради Остпівського району Лубенської округи було 69 дворів, 321 житель. У 1927-1928 роках у селі було побудоване цегляне приміщення семирічної школи.

Перше колективне господарство на території с. Рокита утворилося в 1930 році і дістало назву «Червоний колос». Воно складалося з 32 господарств, артіль очолив Яків Федорович Сидоренко.

1931 року на території села було вже чотири колгоспи: «Червоний колос», «Червоний партизан», «Краще життя», «Червоний промінь». Земельна площа усіх колгоспів становила 550 га. Ініціаторами колгоспного руху на селі були Микола Карпович Моргун, Антін Іванович Сидоренко, Федір Федорович Науменко, Марія Трохимівна Штанько, Петро Михайлович Полтавець та ін.

З розвитком індустріалізації на селі з'являється техніка: трактори, комбайни, причіпний інвентар.

У 1932–1933 роках у результаті Голодомору, проведеного радянським урядом, у селі загинуло 48 мешканців, імена 37 загиблих встановлено. Збереглися свідчення про Голодомор місцевих жителів, зокрема Адаменко Г. М. (1919 р. н.), Дем'яненко Г. Г. (1925 р. н.), Сологуб М. М. (1916 р. н.). Для увіковічення жертв голодомору на околиці села на місці масових поховань померлих було встановлено пам'ятний хрест.

У 1934 році відбувається укрупнення колгоспів. Із чотирьох колгоспів утворюється два: імені Постишева (пізніше його перейменували в колгосп імені Фрунзе) та «Червоний партизан».

У колгоспах переважало земельне господарство. Тваринництво було малорозвинене. Із зернових культур вирощували жито, пшеницю, ячмінь, овес, просо. З технічних культур вирощували буряки, коноплі.

Радянська влада внесла суттєві зміни в життя селян та їхній побут. У 1935 році в Рокиті була зруйнована сільська церква, куполи і дзвони з неї зняли. Цікавий факт: 1900 року ініціатором побудови церкви виступив церковний староста Петро Тимофійович Рукавченко. А 35 років по тому його 25-річний онук-комсомолец Петро Михайлович Полтавець став палким прихильником руйнації церкви й побудови на її місці сільського клубу.

Так і сталося: перед війною церкву було зовсім розібрано на потреби колгоспу, а на її місці закладено фундамент сільського клубу. Війна перешкодила завершенню будівництва, й лише 1953 року в центрі села виріс один із найкращих на той час у районі Рокитянський будинок культури на 500 місць.

(Далі буде).

Щиро дякуємо Михайлові Івановичу Ясинку та Віті Миколаївні Осповій за допомогу в підготовці цієї статті.

На місці нинішнього Будинку культури стояла Успенська церква.

Юнаки і дітчата. Кінець XIX ст., Полтавщина.

Жінки перуть білизну. Листівка.

Селяни за роботою. Листівка.

Повсякденне життя селян. Фото невідомого автора.

Косовиця. Листівка початку XX ст.

«Люди мерли, як мухи. Було, ідеш і переступаєш через мертвих...»

Активісти забирають у селян збіжжя.

Голодні діти шукають їжу. 1932–1933 роки.

Одне з жахливих фото Голодомору в Україні.

«Ваші мертві покликали мене, щоб я сказав правду про них», — говорив свого часу відомий дослідник Голодомору, британський історик Джеймс Мейс (1952–2004).

Саме він ще 1982 року на міжнародній конференції з голокосту в Тель-Авіві першим розповів світові про голод 1932–1933 років в Україні, схарактеризувавши його як акт геноциду, метою якого було «знищення української нації як політичного чинника й суспільного організму».

У ХХ сторіччі українці пережили три голодомори: 1921–1923, 1932–1933 і голод 1946–1947 років. Та, безперечно, Голодомор 1932–1933 років був найжахливішим. За даними дослідників, демографічні наслідки його відчутні й донині: якби не було голоду в 1932–1933 роках, чисельність населення в Україні зараз була б більшою приблизно на 9 млн осіб.

Ще одним жахливим наслідком Голодомору стала трагедія забуття, яка торкнулася мільйонів українських родин. Ті, хто пережив цей жах, замість того, щоб переосмислити горе і знайти для себе орієнтир на майбутнє, намагалися забути про це, витіснити на задвірки пам'яті, обманути себе, що цього не було (бо цього не могло бути). В цьому ж переконувала і радянська пропаганда, а відкриті розмови про Голод кваліфікувалися як «антирадянська агітація» і могли закінчитися новими арештами й таборами. Із родинних історій викреслювалися імена, сюжети, долі.

Коли на початку 1990-х про Голодомор заговорили відкрито, суспільство було шоковане масштабами трагедії. Горе, яке наші предки змушені були замурувати в душі, переживали їхні нащадки. У 1998 році Указом Президента було

встановлено День пам'яті жертв голодоморів, який щороку відзначають у четверту суботу листопада. Цього року він припав на 28 листопада.

Щоб нагадати мешканцям нашої громади про ті часи, ми звернулися до спогадів наших земляків. Кілька років їх записували опорядники книги «Що залишаємо» Олександр Матвієць і Олександр Гончаров. Багатьох свідків Голодомору вже немає на світі, та їхні задокументовані спогади служать переконливим доказом геноциду влади проти свого народу.

Зі спогадів Євдокії Михайлівни Хоменко, жительки села Герусівка, переказаних її онукою Тетяною Петрівною Таран (1962 р. н.):

«На Біланах — там така гора є. Під час голоду 1933-го усю худобу кудись повивозили або поїли. А дві корівки люди заховали: вони викопали в тій горі для них ховище. Усе село годувало тих корівок. І діток рятували, хто як міг...»

Дітей своїх рятували, пухлими ходили. Зайдеш було в ліс — на липових деревах жодного листочка не побачиш! Пообривали. Бо їсти хотіли. Те липове листя сушили, перетирали у ступах (у яких раніше пшоно товкли). А тоді варили, доливши трохи молока, як кулешик. І тією сумішшю харчувалися, щоб хоч як небудь пережити голод. Люди падали, як мухи мерли... Було, ідеш і переступаєш через мертвих.

А ховали людей тоді без труни: завернуть у якусь ганчірку, і, взявши мертвого за руки й за ноги, кидають його на віз. А ті дві корівки трішки підтримували тих, хто жили

поблизу. Ото так виживали.

Село в той час було дуже великим, людей багато було. Не чути було ні горобців, ні інших пташок. У Пслі не знайдеш було жодної черепашки. Люди їх вилувлювали, роздовбували, вибирали те м'ясе, варили та їли.

Ховаємо, було, померлих, як-небудь ямку викопаємо — одного разу плачемо, а іншого разу — і сліз тих немає... Ховали колись матір із її немовлям. Стоять жінки, дивляться. Очі в них, ніби пеленою заслані. Уже сліз не було. Дивляться, ніби це звична справа — ніби так мало статися. Виплакані очі, бо в кожну хату заходило це горе, у кожну хату. Наскільки люди були тією трагедією сковані! Наскільки люди злякані усім тим! Кожна матір притулить до себе своє дитя. І ладна своє життя віддати, щоб те дитя врятувати, щоб як-небудь його прогудувати. Щоб воно перший крок зробило, щоб воно перше слово промовило...»

Зі спогадів жительки села Герусівка Євдокії Герасимівни Дачій (1926 р. н.):

«Ще коли ми жили серед степу, в Заліссі, у нас три хати було там. То було люди проходять, заходять на нашу грядку, виривають те, що ми посадили. У нас цибулька була посаджена. І одна з Ярковівщини, Софія, прийшла й хотіла вирвати ту цибульку. А ноги її — пухлі, з литок аж чвіркає. Мій брат Олексій взяв її під руку, щоб вести її додому, в Ярковівщину. А воно якраз дощ пройшов. І вона не може ноги підняти з багнюки: нема сил. Одну витягне — інша застрягне. Оце таке було страхіття... Ще тоді колективізація була, мій тато був секретарем сільської ради.

Комуністи знищували все. Ото приходили і зерно забирали. До зернини забирали! І палили ікони. Розпочалося це з 1932 року. Навколо нашої хати росла пшениця, колосилася, як море... І не можна було жодного колосочка взяти. Жодного! Була там посаджена й кукурудза.

Рідна моя тьотя з Білоцерківки, Перетятко Мотрона Федосіївна, прийшли провідати нас і виламали два качанчики кукурудзи. Так об'їждчик Онищенко Антон догнав її конем, забрав ті два качани і заявив на неї в суд.

І судили тьотю Мотю, й потаскали її на Далекий Схід, у Владивосток. Вона залишила трьох діток, синів Віталія, Миколу і Льоно, і чоловіка Перетятка Володимира Івановича, й відбувала покарання аж у Владивостоку. Везли їх туди товарняком цілий місяць, так повільно поїзд їхав...

Я була маленькою, невеличкою. У 1932 році мені шість років було. Тато працював секретарем сільради, і йому голова давав трішки кукурудзяного борошна. З нього мама варила баланду — так ми й вижили. А інші люди рвали листочки липи, товкли облущені качани кукурудзи і їли. І тоді траплявся запор — не можна було випорожнитися, забивався шлунок. Або макуху їли.

Активісти, які ходили по дворах, мали довгий загострений металевий шуп. Заходять до хати і дають тим шупом скрізь штрикати! Штрикали й у стіни: думали, що там заховане зерно, замазане глиною. Очевидно, дехто з людей подумався так ховати свій урожай. У нас нічого вони не знайшли. В людей забирали навіть останні крихти, мішечок квасолі, наприклад, — щоб нічого не залишилося, щоб люди вмирали.

Рятуючись від голоду, люди йшли з Білоцерківки на Київ, на Полтаву ґрунтовою дорогою (асфальту тоді не було). Бувало, не доходили до хат, що траплялися, падали й помирали. Дехто заходили до сільської ради й ночували там. У тата в сільраді була маленька подушечка, бо мулько сидіти. Так ті люди нанесли вошей на цю подушечку. Тиф напав на тата, бо воші його покусали. І тато помер у свої 54 роки від тифу...

Мій рідний дідусь, Семергей Феодосій Афанасійович, був пала-

марем у Білоцерківській церкві й мав тридцять десятин землі. Коли прийшли комуністи, вони відібрали хату в дідуса й вигнали його. Він пішов жити у сторожку Кутівської церкви. До нас йому не можна було: скажуть, що куркуля утримуємо. У сторожці назбиралося кілька душ. Мама іноді передавала дідусеві їсти через Федота (у нього губа була розсічена). А той Федот сам по дорозі все з'їсть, дідусеві нічого не принесе.

Колись сусідка Палажка приходить і почала голосити: «Тарасика немає! Тарасика немає!» А вона, виявляється, свого рідного синочка Тарасика з'їла, бо від голоду збожеволіла... Не було що їсти. Люди їхали на підводах до Полтави, щоб там що-небудь купити. І траплялися випадки, коли по дорозі жінок затягали до хат і різали на м'ясо. Жінка Ольга із перехрестя у Красногорівці мало не постраждала. У Полтаві її схопили за коси і хотіли зарізати, але вона вирвалася.

Іздила до Полтави й моя мама. Купила там кусочок сальця. Але та свиня була годувана хтозна чим, може, й людьми. Коли мама привезла те сало, ми його не їли, не можна було його і в рота взяти: чимось смерділо. Ото таке було в голодовку...»

Розповідь Євдокії Герасимівни доповнює її брат Григорій Герасимович Гавриш, 1933 р. н.:

«Народився я в селі Герусівка у пік голодомору: 16 березня 1933 року. Був восьмою дитиною у батьків. Мама народила мене у 47 років, тож іноді її запитували, показуючи на мене: «Це ваш онук?» Жили ми в степу, за 300 метрів ліворуч від дороги на Балаклію, 50 метрів від лісосмуги, що веде на Морозівщину. У той час понад нашим садком проходила від балакліївської дороги польова дорога на Герусівку. І хто б куди не йшов по ній, завжди заходив до нас, бо наша хата стояла за 50 метрів від неї. Зазвичай люди просили води напиться.

Один із моїх братів, Гавриш Олексій Герасимович, 1912 р. н., до війни працював директором середньої школи в селі Рокита. Був мобілізований на фронт, загинув під час боїв за Донбас.

Мама розповідала, що в 1932–33 роках урожай був хороший: усе вродило. Але його до зернини забрали «активісти», не залишили нічого. Вони ходили із залізними шупами й перевіряли навіть у стінах, комінах, погребках, сараях і городах, чи не заховали селяни там зерно... Прийшла весна, а город садити було нічим. Мама саджала лущиння картоплі. Треба було чимось годувати вісім душ сім'ї.

Доки батько був живий, то голова сільради виділяв йому круп, борошно. Але цього було мало, тому й варили якусь страву із добавками споришу, лободи, щавлю. Товкли кукурудзяні качани без зерна, просяну полуву й пекли коржі. Щось із усього цього треба було понести у Білоцерківку дідусеві Семергею Федосію Афанасійовичу, якого влада вигнала із хати і садби. Бабуся Меланія вже померла, «на черзі» був дідусь. Взяти його у свою сім'ю ми не могли, бо він вважався куркулем. Проте ніяким куркулем він не був, просто він уміло господарював зі своєю сім'єю.

Батько помер 4 квітня 1934 року. Працював він до самої смерті, організував похоронні команди. Щодня він приходив з роботи і приносив новини про померлих.

По селу, на узбіччі доріг Київ-Харків і Миргород-Балаклія-Остап'є лежали мертві люди. Їх ховали з трудом, бо ті, хто ховав, були знесиленими від голоду. Ховали без трун: вкидали у яму й засипали землею...

Помер і наш дідусь. Поховали його у Куті на кладовищі, як і всіх, бо спілкуватися, навіть із померлими було ризиковано, адже він — «враг народа». А батько був на той час ще при владі: працював секретарем сільради.

Батька поховали за хатою у

садку. Мама залишилася одна з шістьма дітьми. Мені був тоді лише один рік. Якби не було в нас корови, то померли б від голоду усі. Я пам'ятаю ту корову, нашу рятівницю...

Дехто говорить, що голодомору в 1932–33 роках не було. А що ж то було, коли все істівне у багатодітних сім'ях забирали? Чому в Герусівці під час Голодомору 1932–33 років було менше померлих, ніж в інших селах? Тому що в селі було більше заможних селян, які в роки НЕПу змогли зміцнитися: купити землі, сільськогосподарського реманенту, розвести корів, коней, волів, овець... Люди були працелюбні, любили свою землю, розраховували на власні можливості, розвивали своє господарство. А брехлива радянська влада у 1929 році скасувала НЕП, усіх заможних селян об'явила куркулями, відібрала в них усе й вислала до Сибіру...

Моєї сім'ї це торкнулося тим, що забрали коня, плуг, борону, які батько, виваившись від пана (після його смерті), зміг придбати не без допомоги заможного тестя Семергея Феодосія Афанасійовича. Наша сім'я на той час складалася з восьми чоловік. Померли від голоду дідусь із бабусею і мій батько. Повмирили у Герусівці й ті, хто були бідними: у них забрали все, що вони виростили на своїх присадибних ділянках.

У 1939 році нас переселили зі степу ближче до села й відміряли земельну ділянку в пів гектара неподалік лісу. Обстежуючи прилеглу місцевість, я випадково натрапив на дивну знахідку. За 15 метрів від лісу, неподалік від обніжки була яма, яка добре збереглася. Вона була глибокою, метра півтора завглибшки, діаметром десь із метр, всередині обмазана глиною. Після голодомору пройшло шість років, але яма була в «робочому стані». Вочевидь, нею користувалися весь цей час, — від 1933-го року і аж до виділення нам цієї ділянки.

Я про цю знахідку нікого не розпитував, але мама і мій старший брат Микола, мабуть, знали хазяїв тієї хованки та мовчали. Виходить, страшні роки голодомору та репресій так глибоко закарбувалися в пам'яті людей, що вони й кілька років потому переховували частину врожаю на «чорний» день. Про всяк випадок...»

Виконком Білоцерківської сільської ради та ветеранська організація глибоко сумують з приводу смерті

жителя с. Красногорівка, ветерана праці
МІЛЬЧЕНКА
Сергія Тарасовича;

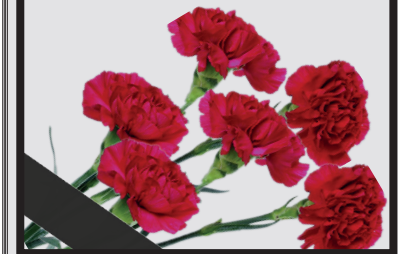
жителя с. Бірки
КАРАЩУКА
Володимира Миколайовича;

жительки с. Морозівщина, ветерана праці
ЧОБІТЬКО
Олени Львівни;

жительки с. Морозівщина
ЛЕГКОЇ
Валентини Дмитрівни;

жительки с. Балаклія
КАПУСТЯН
Тетяни Борисівни

і висловлюють співчуття рідним і близьким покійних.

Тракторист, якого не змогли «окрутити» дівчата

У вересні цього року відзначив своє 80-річчя житель села Бірки Анатолій Павлович Чернуха. Народився він, як сам каже, «під війну» – 1940 року. Був єдиним сином у батьків, сім'я жила в Бірках разом із маминими батьками – дідусем і бабусею.

Стару дідову хату він і досі добре пам'ятає: дві великі кімнати, одна проти одної, сіни й комора. Низькі сволоки, велика піч, на якій підсихали горіхи й гарбузове насіння, замість підлоги – долівка, а за покрівлю правила солом'яна стріха. Таке житло було типовим для більшості сіл Полтавщини. Стіни хат зводили з дерев'яного каркасу, переплетеного лозою, який обмазували глиною, змішаною з кінським гноєм та соломою.

– *Ту хату німці спалили, як відступали. І нам попервах довелося жити по людях: у Варьки Блохи, у Марії Давиденко в Стінках на хуторі,* – згадує дідусь.

Був постійно голодним

Батько з фронту не повернувся. Він служив матросом на кораблі у Севастополі. Загинув у червні 1942 року під час обстрілів німецькою артилерією Північної бухти, через яку підвозили підкріплення та боеприпаси для військ Приморської армії, що обороняла Севастополь. Не пережив окупацію й дідусь Толика: помер у березні 1942 року.

– *Тієї весни велика повинь була. Псьол вийшов із берегів і затопив майже все село. Половина хат стояла у воді. До нашої хати вода не дійшла на кілька кроків. Мама розказувала, як труну з дідом везли на кладовище, підвода з кіньми буквально пливла по воді...*

Після війни мама й бабуса збудували маленьку хатинку й переселилися в неї. 1947 року Толик пішов у перший клас Бірківської семирічної школи. То був рік страшного голоду, якого не знали навіть під час війни. Розорені колгоспи остаточно підірвали сильна посуха, виконати хлібозаготівельні плани Кремля було нереально. І тоді влада вдалася до репресій. Голів райвиконкомів, директорів МТС, очільників колгоспів звинувачували в «розбазарюванні» і «розкраданні» хліба, звільняли й кидали за ґрати. Керівництво на місцях звинувачували в саботажі, «антибільшовицькому ставленні до хлібозаготівель». На думку Сталіна, українські селяни взагалі потребували перевиховання, оскільки перебували на окупованій території та контактували з ворогом.

– *Я був постійно голодним, мама варила гнилий крохмаль, бо не було що їсти. Бідність була страшенна,* – розповідає Анатолій Павлович. – *Потім, років через п'ять, ситуація трохи поліпшилася: за один трудовень колгоспникам почали видавати по 1 кулю зерна. Видавали й гроші, але такий мізер, що за нього можна було купити не більше одного буханця хліба.*

Слабенький, але незамінний

Після закінчення семирічки Анатолій пішов працювати в колгосп. Тодішній колгосп об'єднував чотири хутори: Баланди, Чугуї, Стінки, Киричаї, в кожному були свої бригади, які доглядали худобу – корів, молодняк. Була ферма і в Бірках. Юнак працював на різних роботах – куди пошлють. А потім на півроку поїхав у Миргород навчатися на тракториста.

Молодому трактористові довірили далеко не найкращу техніку – гусеничний трактор Т-38. Це був універсальний пропашний трактор, який тільки-но зняли з виробництва через його неефективність і низьку потужність (40 кінських сил). Був, правда, й модернізований його варіант – Т-38М, та Анатолієві він не дістався.

– *Слабенький був тракторець, часто ламався,* – розповідає

Анатолій Павлович. – *Я сіяв ним буряк, підживляв, полов, – 80 гектарів буряка обслуговував! А ще волочив трактором ґрунт перед посівом, і орав, і сіяв, і урожай збирав...*

Справді, трактор Т-38 був незамінним у колгоспі, ним виконували найрізноманітнішу сільськогосподарську роботу. Тож він став легендарною технікою у післявоєнній розбудові радянських сіл. У Шишаках йому навіть пам'ятник установили.

Підробляв трактором Анатолій і «по людях»: орав їм городи.

– *Раніше волами городи обробляли,* – згадує ветеран. – *Треба було йти до бригадира, простити в нього волів. А бригадир може*

І розповідає, як мати, чекаючи онуків, неодноразово намагалася навести сина на пуття, аж до скандалів доходило! Щоразу, поглядаючи на весільний ескорт, що під'їжджав до пам'ятника полеглим у Великій Вітчизняній війні, й молодят, які клали до нього квіти, вона згадувала про свого сина-переростка й докоряла йому: «А ти ж коли женишся?»

Мама давно немає (вона прожила 86 років), а Анатолій Павлович так нікого й не привів у свій дім. На пенсію чоловік вийшов у 55 років, тоді якраз закон відповідний з'явився, що дозволяв трактористам полишати роботу на 5 років раніше через професійні шкідливості: спробуй-но просидіти 12 годин у кабіні: спека, пилюка, вібрація...

З роками чоловік звик до своєї самотності і, схоже, дискомфорту від цього не відчуває:

Пам'ятник легендарному Т-38 на території колишньої Шишацької МТС.

дати, а може й ні. Потім, коли з'явилася техніка, тільки трьом інвалідам війни орали трактором городи: Малявіну Миколі Петровичу, Срібному Олександрові й Дядику (забув, як його звали). Спочатку городи навіть не культивували – техніки не вистачало.

Про трактористів складали пісні

Взагалі професія тракториста була тоді шанованою в державі. Про керманічів «залізних коней» складали пісні, створювали фільми, про їхні трудові подвиги писали в газетах, показували по телебаченню. Любили й поважали трактористів-механізаторів і на селі. Дівчата загравали з ними, наспівуючи популярну тоді пісню:

По дорожжє неровной, по тракту ли –

Все равно нам с тобой по пути.

Прокати нас, Петруша, на тракторе,

До околицы нас прокати!

Та звабити Анатолія ніякими залицаннями бірківським дівчатам не вдавалося: він залишався переконаним холостяком. А може, вся справа в тому, що заробляв на своєму тракторцеві чоловік небагато, при цьому надто відповідально ставився до створення сім'ї.

– *Я заробляв дуже погано, нікуди не годиться! В мене ж була сезонна робота, хто круглий год робив – заробляли більше. На буряках я, приміром, получав відро цукру і мішок зерна, більше не давали. Куди це годиться? Зараз я, не працюючи, одержую більше: лише за пай Кордубан дає мені по мішку цукру і зерна... А те, що сім'ї не створив, сам винуватий,* – сумно зітхає дідусь.

А. П. Чернуха.

теранів праці чималий, Анатолієві Павловичу від того ні холодно, ні жарко: більшість із них несуттєві або суто декларативні, бо не підкріплені коштами. Зате в громаді про ветерана пам'ятають, щороку вітають його з Днем Перемоги, а цьогоріч поздоровили ще й із 80-річчям і вручили цінний подарунок.

Шанують і пригощають

Зрештою ветеран підсумовує:

– *Громада – все ж таки краще, ніж сільрада. І взагалі, мені зараз набагато краще житись, ніж раніше. Досадно тільки, що один остався...*

Та насправді чоловік не один: тричі на тиждень навідує Анатолія Павловича соцпрацівниця Наталія Штомпель, яка живе через дві хати від дідуса. У їхніх стосунках повний лад і взаєморозуміння. Свою ділянку городу Анатолій Павлович віддав Наташі під сінокіс. Та й особливої уваги до себе, незважаючи на поважний вік, чоловік не потребує: пенсіонер сам себе обслуговує, сам готує собі їсти, сам поряється по господарству. І на здоров'я наче особливо не скаржиться. Але й від подарунків у вигляді свіжоспечених пиріжків від турботливих жіночок не відмовляється. Поки ми з Анатолієм Павловичем розмовляли в його хаті, у двері постукали: привітання жіночка на ім'я Люба принесла дідусеві каструльку з пиріжками.

– *Це наша листиноша,* – пояснює чоловік. – *Вона теж мені допомагає, колись навіть воду приносила, коли в мене влітку в колодязі вихохла вода...*

Тут я ще раз переконався: як гарно бути чоловіком! (А бути доброзичливим чоловіком – іще краще: не пропадеш, якщо навіть один залишишся).

– *Сьогодні до мене ще Наташа прийде,* – попереджує дідусь. – *Вчора її не було, вона пороса заколола. Ми з нею домовилися, що вона замість мені тісто на хліб. Але лише тісто! А далі я вже сам упоруюсь: у мене електропічка є.*

Я зрозумів, що пора прощатися. Побажавши Анатолієві Павловичу приємного дня та міцного здоров'я, покинув гостиного господаря.

Сергій МИКОЛЕНКО.

Корисно знати

Простий спосіб продовжити життя

Дослідження, проведене співробітниками Школи медицини університету Бостона (США), дозволило виявити найпростіший і найрезультативніший спосіб продовжити життя.

Як з'ясували вчені, цей спосіб лежить у площині психології – розраховувати на довге і дієздатне життя можуть оптимісти. Люди з позитивним настроєм значно частіше дожи-

вають до похилого віку й при цьому зберігають дієздатність. Песимісти, відповідно, вмирають раніше на 8-10 років. Але чому так? Учені говорять, що є кілька факторів.

«Оптимісти приділяють більше уваги своєму здоров'ю, а також вони загалом фізично активніші, що дуже важливо для збереження здоров'я в похилому віці. Плюс в оптимістів менше шкідливих

звичок, а їхня дієта зазвичай є різноманітнішою та повноціннішою. Оптимісти рідше схильні до депресії, у них рідше розвиваються патології серця й судин, а також хронічні хвороби взагалі», – кажуть спеціалісти.

Звісно, не можна просто змінити настрої на позитивний, щоб забезпечити собі максимум здоров'я і років життя. Але задуматися про необхідність позитивних змін у своєму мисленні варто.

Поповнення в нашій громаді

Вітаємо подружжя **Світлану Вікторівну і Владислава Олександровича Химичів із Красногорівки з народженням синачка Олександра, Людмилу Григоівну і Олександра Сергійовича Пилипенків (с.Дзюбівщина) – з народженням донечки Єви, Оксану Олександрівну П'ятак та Володимира Борисовича Заявничого (с. Коноплянка) – з народженням донечки Софії, а Галину Анатоліївну та Сергія Олександровича Рябух із с. Балаклія – з народженням донечки Вікторії.**

Дні народження відзначають члени нашої громади:

2 грудня
СУПРУГ ВІКТОР МИКОЛАЙОВИЧ
(с. Рокита) – 60 років;

5 грудня
ГЕРАСИМЕНКО ЛЮБОВ СЕМЕНІВНА
(с. Огирівка) – 70 років;

6 грудня
ОЛІЙНИК ВІКТОР ТРОХИМОВИЧ
(с. Рокита) – 65 років;

9 грудня
КОРОБКО ВОЛОДИМИР
ВАСИЛЬОВИЧ
(с. Білоцерківка) – 65 років;

10 грудня
ШЕРШЕНЬ ВІКТОР ДЕМИДОВИЧ
(с. Поділ) – 75 років;
ДЖИГАЛЮК ВАЛЕНТИНА АНТОНІВНА
(с. Балаклія) – 70 років;

11 грудня
ВИШАР ЛЮДМИЛА ВОЛОДИМИРІВНА
(с. Вишарі) – 60 років.

Виконком Білоцерківської сільської ради, рада ветеранів та члени громади поздоровляють іменинників і бажають міцного здоров'я, активного довголіття, звичайного людського щастя, удачі та успіхів у всіх починаннях та здійснення бажань.

Усі найкращі побажання
Сьогодні – в вашу честь:
Натхнення, успіхів, кохання,
Чудових пережестей.

Сміливих планів, мрій здійснення,
Щодня родинного тепла.
Щоби здоров'я й довголіття
В долонях доля піднесла!

Вчинки, про які доведеться колись шкодувати

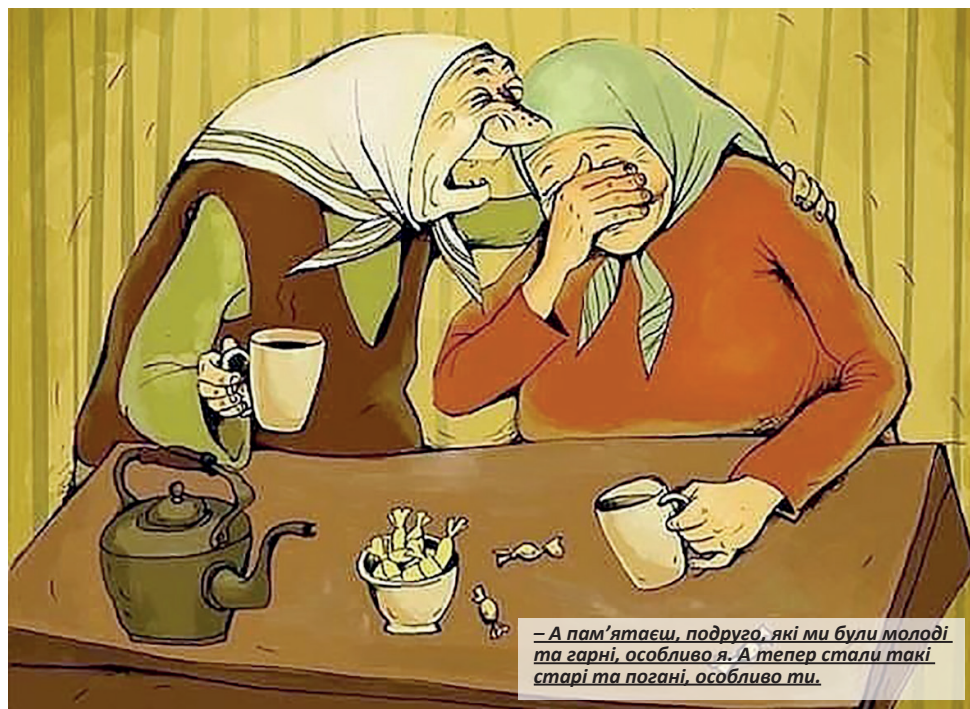
Щодня кожна людина приймає близько десятка рішень. І мало хто відстежує, які наслідки вони можуть мати в майбутньому.

Утім, наше майбутнє формується сьогодні, і на нього може вплинути будь-що. Ми завжди думаємо, що чинимо правильно. І лише через багато років приходиться розуміння про помилки й перемоги. Одні вчинки приносять радість і полегшення, інші – рятують життя, допомагають розвиватися, творити. А є такі, що не дають нам заснути, забирають нашу рівновагу й спокій. Адже те, неправильне рішення, через роки може викликати глибоке почуття провини і майже не відпускає. Цей осад в душі часом отруює життя до останніх хвилин.

Тож поки є змога, щось змінити, – змінійте! Головне: не втрачати часу і встигнути це зробити, адже життя насправді швидкоплинне...

Отже, вчинки, які ви можете завжди робити і радіти не тільки в старості:

- живіть у реальному житті своїм життям, своїми мріями, своїми вчинками;
- перестаньте витратити занадто багато часу перед телевизором, переглядаючи нескінченні серіали, передачі, реаліті-шоу;
- головним пріоритетом для себе визначіть реальне спілкування з близькими, знайомими, друзями, а не у віртуальному світі соцмереж, поринувши з головою у гри хибних уявлень про себе та своїх знайомих.
- ведіть здоровий спосіб життя, забороняючи звичкам контролювати вашу долю;
- споглядайте та насолоджуйтеся реальною красою світу, проживаючи своє життя без суєти та поспіху;
- вірте в себе й прагніть пізнавати більше;
- частіше зустрічайте світанок та споглядайте захід сонця, женіть геть думки і не виправдовуйтеся бажанням поспати або важливими справами й турботами;
- перестаньте перейматися тим, що вирізняється від загальних норм «правильної», «гідної» й «успішної» поведінки в суспільстві, будьте самими собою, не бійте-

– А пам'ятаєш, подруго, які ми були молоді та гарні, особливо я. А тепер стали такі старі та погані, особливо ти.

ся бути щирими;

- дозволяйте собі іноді побути дитиною, нехай навіть у дорослому віці;
- щиро товаришуйте, цінують своїх друзів і за можливості проводьте з ними час;
- вибачайте, забувайте образи, будьте щирими й відкритими;
- якомога більше спілкуйтеся з родиною, дітьми, родичами, не сваріться й не зліться на них, частіше кажіть добрі слова й те, як ви їх любите і цінуєте;
- більше смійтеся, радійте й веселіться;
- сприймайте безболісно вчинки та слова інших людей;
- розвивайте свій талант, пам'ятаючи про свої дитячі мрії та захоплення;
- подорожуйте та пізнавайте світ навко-

ло;

- перестаньте боятися, сумніватися й недооцінювати себе;
- не вагайтеся, а пробуйте, навіть якщо не вийшло з першого разу, робіть знову і знову;
- робіть шалені вчинки, кидайте виклик обставинам, світу, боріться і не опускайте руки;
- доводьте почату справу до завершення;
- не мовчіть, запитуйте, уточнюйте, пізнавайте;
- вибирайте правильні пріоритети;
- пам'ятайте: модні гаджети та бренди не вартують здоров'я і сенсу життя;
- скажіть рідним, близьким, друзям го-

ловне...

Щоб жити щасливо, треба жити із задоволенням!

«Танцюй так, наче на тебе ніхто не дивиться. Співай так, ніби тебе ніхто не чує. Люби так, ніби тебе ніколи не зраджували, і живи так, ніби земля – це рай».

Марк Твен.

«Озираючись на пережите, я згадую розповідь про одного старого, який на смертному ложі повідав, що його життя було сповнене очікування неприємностей, більшість із яких так і не сталася».

Вінстон Черчилль.

Консультація

Допомога на дітей фізичним особам-підприємцям

25 листопада уряд відновив дію постанови Кабінету Міністрів України №329 від 22.04.2020 «Деякі питання соціальної підтримки сімей з дітьми» щодо виплати соціальної допомоги на дітей фізичним особам-підприємцям на період із 1 листопада по 31 грудня 2020 року.

Право на отримання допомоги мають фізичні особи-підприємці, які:

- обрали спрощену систему оподаткування та належать до першої і другої груп платників єдиного податку, за умови сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за всі місяці 2019 року або протягом усіх місяців 2019 року з дати державної реєстрації як фізичної особи-підприємця;
- зареєструвалися у січні-березні 2020 року або звільнені від сплати за себе єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тим, що отримують пенсію за віком або є особами з інвалідністю, або досягли віку, встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», та отримують відповідно до закону пенсію або соціальну допомогу.

Допомога надається одному з батьків (опікуну), який зареєстрований як фізична особа-підприємець, на кожну дитину до досягнення нею 10-річного віку (включно) та виплачується у розмірі прожиткового мінімуму, встановленого на дітей відповідних вікових груп станом на 1 січня 2020 року, а саме:

- на дітей віком до 6 років – 1779 грн;
- на дітей віком від 6 до 10 років – 2218 грн.

Допомога призначається управліннями

соціального захисту населення за місцем реєстрації або фактичним місцем проживання фізичної особи-підприємця.

Допомога не призначається на дітей, на яких виплачується компенсація послуги «муніципальна няня».

Фізичним особам-підприємцям, які отримували зазначену допомогу протягом травня-серпня 2020 року, подавати новий пакет документів не потрібно. Органи соціального захисту населення області самостійно й без додаткового звернення відновлять виплати допомоги на дітей 3,5 тисячі фізичних осіб-підприємців, які отримували її раніше. Виплата допомоги за листопад та грудень буде проведена у грудні поточного року.

Фізичні особи-підприємці, які раніше не отримували вказану допомогу, можуть реалізувати таке право, подавши до 15 грудня 2020 року пакет документів, а саме:

- заява за встановленою формою (http://pls.gov.ua/download/zayava_for.doc);
- копії свідоцтв про народження кожної дитини віком до 10 років;
- довідка з Пенсійного фонду України про сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (індивідуальні відомості про застраховану особу форми ОК-7);
- копія документа, що підтверджує право на постійне проживання в Україні (для іноземців та особи без громадянства);
- копія рішення про встановлення опіки (у разі здійснення опіки над дитиною).

Звертаємо увагу, що виплата допомоги проводиться лише через банківські установи, тому важливо у заяві зазначити банківські реквізити, на які перераховуватимуться кошти. Банківський рахунок слід зазначити

у форматі IBAN, що містить 29 символів.

Довідку ОК-7 можна отримати, залишивши відповідну заяву у дистанційних скриньках, розташованих безпосередньо в приміщеннях територіальних відділів Пенсійного фонду України, або отримати через вебпортал електронних послуг Пенсійного фонду України з використанням електронного підпису за посиланням <https://portal.pfu.gov.ua/>.

Вказана довідка не подається фізичними особами-підприємцями, які зареєструвалися у січні-березні 2020 р. або які відповідно до законодавства звільнені від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Документи на призначення допомоги можна подати як у паперовому, так і в електронному вигляді.

Подати заяву на призначення допомоги в електронному вигляді можна через сайт Мінісоцполітики в розділі Е-сервіси.

В паперовому вигляді документи можна направити поштою або залишити їх у дистанційних скриньках, розташованих безпосередньо в приміщеннях управлінь соціального захисту населення.

В сільській місцевості чи в територіальній громаді заяви на призначення допомоги з необхідними документами приймаються уповноваженою особою сільської, селищної ради, територіальної громади чи центром надання адміністративних послуг.

Додаткові роз'яснення щодо порядку призначення та виплати допомоги можна отримати за номером обласної безкоштовної гарячої лінії: **0-800-500-620**.

Людмила КОРНІЄНКО,
директор Департаменту соціального захисту населення Полтавської ОДА.